

FINANCOVÁNÍ POLITICKÝCH STRAN

Systém financování politických stran a hnutí vytváří charakter fungování demokratického politického systému země. Strany mohou být financovány ze dvou typů zdrojů – soukromých a státních příspěvků.

Financování stran převážně ze soukromých zdrojů může zvýšit riziko ovlivňování politiky soukromými dárci a zájmovými skupinami. Při financování za pomoci vysokých státních příspěvků se však při špatném nastavení snižuje spravedlivá politická soutěž, jelikož příspěvky zvýhodňují zejména parlamentní strany.

Podle výzkumu Global Corruption Barometr, který probíhal v letech 2010 – 2011, uvedli respondenti, že nejvíce zkorumpovanou institucí v ČR jsou politické strany. Podle mezinárodního výzkumu, organizace Global Integrity Report z roku 2010 vyšla jako nejhůře hodnocená kategorie financování politických stran, jež získala pouze 16 bodů z celkových 100, a ČR se tak zařadila mezi nejhorší země zahrnuté ve zprávě.¹

10. dubna odsouhlasila vláda novelu zákona o politických stranách, která počítá s povinným zavedením transparentních účtů stran a povinností zveřejňovat finanční zprávy na internetu. Právě této novele se věnuje toto číslo 14deníku.

FINANCOVÁNÍ POLITICKÝCH STRAN V ČR

V české republice jsou politické strany podle § 18 zákona č. 424/1991 povinny každoročně do 1. dubna předkládat poslanecké sněmovně výroční zprávu.

Strany a hnutí nesmějí podle zákona podnikat a odpovídají za své závazky celým svým majetkem. Strany však mohou provozovat vydavatelství, nakladatelství, publikační a propagační činnost, pořádat kulturní, společenské, sportovní, rekreační, vzdělávací a politické akce, aj.

Příjmem stran a hnutí mohou být:

- a) příspěvek ze státního rozpočtu České republiky na úhradu volebních nákladů,
- b) příspěvek ze státního rozpočtu České republiky na činnost strany a hnutí (dále jen "příspěvek na činnost"),
- c) členské příspěvky,
- d) dary a dědictví,
- e) příjmy z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku,
- f) úroky z vkladů,
- g) příjmy vznikající z účasti na podnikání jiných právnických osob (obchodní společnosti a družstva)
- h) příjmy z pořádání tombol, kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí,
- i) půjčky a úvěry.

Podle zákona strany a hnutí obdrží stálý příspěvek, pokud ve volbách do Poslanecké sněmovny získají alespoň 3 % hlasů (6 000 000 Kč ročně). Za každou další započatou 0,1 % hlasů získají strany a hnutí 200 000 Kč, a to maximálně do 5 % (tedy maximálně 10 000 000 Kč). Poté se příspěvek už nezvyšuje. Dále strany a hnutí obdrží za každého poslance nebo senátora v každém roce 855 000 Kč a za člena v zastupitelstvu kraje a zastupitelstva hlavního města Prahy každý rok 237 500 Kč.

Dále podle § 85 zákona č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky obdrží politické strany, politická hnutí či koalice, které získaly alespoň 1,5 % platných hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny, příspěvek na úhradu volebních nákladů, a to ve výši 100 Kč za každý odevzdaný hlas.

PŘÍSPĚVKY POLITICKÝM STRANÁM V ROCE 2012

V roce 2012 nejvíce financí ze státního rozpočtu získala ČSSD, která obdržela celkem 161 287 500 Kč. ODS získala 119 677 500 Kč, KSČM 65 765 000 Kč, TOP 09 53 213 125 Kč, VV získaly 30 520 000 Kč a KDU-ČSL 27 111 633 Kč. Celkově tak bylo

¹ KLIMEŠOVÁ, Magdaléna. UZEL, Radim. BOUDA, Petr: *Financování politických stran v České republice a potřebné změny regulace*, str. 15.

politickým stranám v roce 2012 vyplaceno 494 836 667 Kč.²

POLITICKÉ STRANY A POLITICKÁ HNUTÍ BUDOU MUSET PODLE NOVELY:

- Využívat pouze tzv. transparentní účet, který umožní přístup k zobrazování platebních transakcí pomocí internetu.
- Každoročně do 1. dubna Poslanecké sněmovně předložit podrobnější výroční zprávu, která bude muset být zveřejněna i na internetové stránce politické strany nebo hnutí do 7 dnů od dne jejího zaslání PS.
- Zveřejňovat na internetu samostatné zprávy o financování volebních kampaní.
- Pokud nastanou pochybnosti v hospodaření stran a soud rozhodne ve prospěch žaloby, politická strana uhradí jeden a půl násobku částky, která odpovídá hodnotě daru nebo jiného plnění, jichž se týkalo porušení pravidel hospodaření.
 - Žaloba ve věci porušení pravidel se navrhuje zpoplatnit soudním poplatkem ve výši 5 000 Kč.
- Pro dary od jedné osoby bude nově stanoven limit na 2 miliony Kč za kalendářní rok. Za dar se považuje i členský příspěvek vyšší než 50 tisíc Kč.
- Účetní uzávěrka stran a hnutí bude muset být ověřena auditorem. Auditor nesmí mít jakýkoliv vztah ke straně (finanční, obchodní, pracovní právní aj.) a může být stranou či hnutím určen opakovaně nejvýše 5 po sobě jdoucích let.

DISKUSE

Otázkou vládní diskuse, na doporučení skupiny GRECO, bylo například zřízení nezávislého úřadu pro veřejný dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Jednotlivá ministerstva však doporučila přenést takovou působnost na Nejvyšší kontrolní úřad či Ministerstvo financí.

- Ve Velké Británii funguje Volební komise (The Electoral Commission), která je například oprávněna ukládat sankce ve správním řízení či podávat trestní oznámení.

Jako další otázku do diskuse lze zařadit zřízení transparentního účtu na veškeré účetnictví či

důkladnější kontrolu finanční zprávy více auditory. V Německu je povinnost vypracovávat účetní uzávěrku ověřenou auditorem a je kompletně veřejná. V Rakousku a ve Francii jsou strany povinny odevzdávat finanční zprávu ověřenou dvěma auditory.

Dalším systémovým prvkem, k transparentnějšímu hospodaření stran, může být v zavedení přísnějších sankčních mechanismů a osobní odpovědnosti za hospodaření stran. V Belgii pokud přijme strana, kandidát či zvolená osoba dar v rozporu se zákonem, hrozí jim pak pokuta ve výši 26 – 100 tisíc eur a strana navíc ztratí generální grant ve výši dvojnásobku přijatého daru. Ve Francii hrozí rok odnětí svobody a v Německu dokonce až tři roky vězení, a to i pro dárce a auditory.

V neposlední řadě se nabízí zavedení povinnosti přijímat finanční dary pouze prostřednictvím bezhotovostních plateb, které slouží zejména ke zjednodušení identifikace původů darů. Bezhotovostní forma přijímání darů funguje například v Portugalsku.

ZÁVĚR

Ideální systém financování politických neexistuje, nicméně za pomoci určitých mechanismů a pravidel, lze problémy ve financování stran omezit. Proto je velmi důležité nejenom nalézt rovnováhu ve financování, ale také zavést důkladnou kontrolu a nastavení dalších systémových prvků.

Tyto změny mohou vést nejenom ke snížení korupce v zemi, ale také ke zvýšení důvěry občanů ve fungování českého politického systému.

ZDROJE

- 1) <http://portal.gov.cz/> (Portál veřejné správy)
- 2) <http://www.mfcr.cz> (Ministerstvo financí ČR)
- 3) <http://www.vlada.cz> (Vláda ČR)
- 4) KLIMEŠOVÁ, Magdaléna. UZEL, Radim. BOUDA, Petr: *Financování politických stran v České republice a potřebné změny regulace*. Sociologický ústav AV ČR, 2012. ISBN: 978-80-7330-221-4.
- 5) www.bezkorupce.cz (Občanské sdružení Oživení)
- 6) www.transparency.cz (Transparency International ČR)

²http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/politicke_strany_7628_9.html

